

Handlingsprogram for Skien sentrum 2020

Vedtatt i bystyret 20.juni 2013

Bakgrunn

Mange mellomstore bysentra i Norge og i Europa sliter med utviklingen, Skien er ikke alene om det. Vekst og investering skjer utenfor bysentrene, noe som fører til at aktivitetsnivået går ned og sentrum sliter med å fremstå som attraktiv. For å snu denne trenden er det nødvendig å gjøre en felles satsing på sentrum. Kommunen har invitert til et stort samarbeidsprosjekt for å få aktører i byen til å trekke i samme retning.

Kommunen har tre relativt nye planer som ligger til grunn for arbeidet:

- Kommunedelplan Skien sentrum 2010 – 2020 (sentrumsplanen)
- Kommunedelplan for kultur i Skien 2010 – 2021
- Næringsplan 2012 – 2015

Handlingsprogram for Skien sentrum 2020 utgjør handlingsdelen til de tre planene. De tre planene er verktøy for å styre utviklingen. Handlingsprogrammet ser på hva som skal til for å realisere planene.

Prosjektplanen for Handlingsprogrammet ble vedtatt i sak 85/11 i HOTS og 38/11 i HNMK. Saken var oppe i mai og juni 2011.

Overordnede føringer

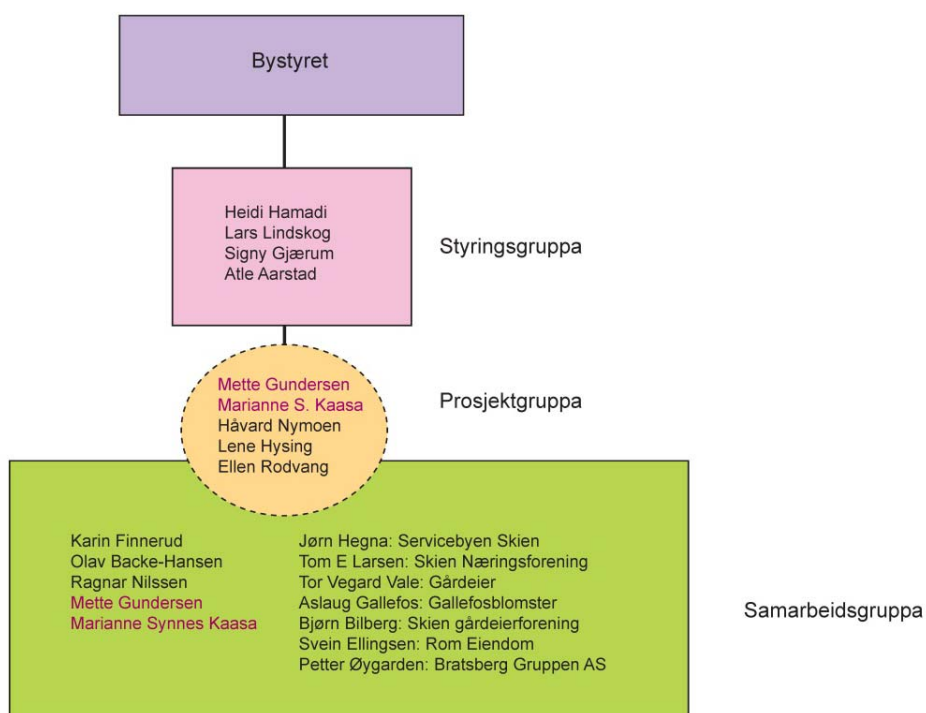
Å satse på sentrum er i tråd med føringene som ligger i det regionale arbeidet med Bystrategi Grenland. Målet er å skape en attraktiv region, i tråd med nasjonale klimamål. Dette videreføres i Bypakke Grenland, som er en «pakke» med konkrete tiltak, som skal videreutvikle Grenland som byregion.

Skien og Prosr grunn er med i Framtidens byer. Dette er et samarbeid mellom staten og de 13 største byene i Norge om å redusere klimagassutslippene – og gjøre byene bedre å bo i.

Samarbeid for sentrum

Arbeidet startet opp våren 2011. Prosjektet var kun organisert i kommunen. Etter en periode med kartlegging og analyse ble det gjennomført et fremtidsverksted. Kommunen inviterte aktører i byen for å få innspill til hva Skien sentrum skal være i 2020. Fra da ble fokus i prosjektet flyttet fra intern forankring til ekstern medvirkning og eierskap.

Organisering fra høsten 2012

Arbeidet med skien 2020 er et unikt samarbeidsprosjekt hvor aktører i byen og kommunen står sammen. Samarbeidet er en forutsetning for å lykkes og det må videreutvikles når prosessen går over i gjennomføringsfasen.

Hvorfor engasjere seg i sentrum?

Tor Vegard Vale, gårdeier: «Jeg vil bidra til en felles, ambisiøs målsetting og en tverrpolitisk samling rundt disse målene – fordi byen sårt trenger det.»

Aslaug Gallefos, Gallefos Blomster: «Jeg vil være med og løfte frem næringsvirksomhet i Skien sentrum.»

Svein Ellingsen, Rom Eiendom: «Skien 2020 synliggjør, forener og samordner de positive kreftene som jobber for Skiens framtid som en levende by. Derfor ønsker vi å bidra.»

Fakta grunnlag

For å kunne gjøre endringer må man erkjenne situasjonen man er i. Det er viktig å ha et godt bilde av dagens situasjon.

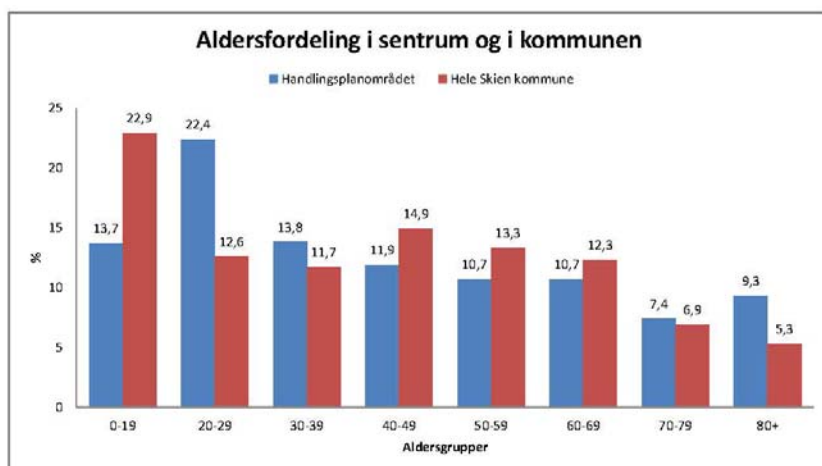
Sentrum strekker seg fra Sweigaards gate i nord til sørenden av Klosterøya og fra Brekkeparken til Lundedalen i øst – vest retning. Avgrensningen følger i hovedsak sentrumsplanen.

Bolig

Det bor få mennesker i sentrum. Det er kun 1618 personer som er bosatt her. Fra 2009 til 2013 ble det 275 flere innbyggere. I snitt har befolkningen økt med 55 personer hvert år. Det siste året har det vært en positiv utvikling og økningen har vært på 102 personer.

Sammenligner vi med andre byer har vi lav befolkningstetthet i Skien sentrum. I byer som Sarpsborg, Drammen, Arendal og Tønsberg bor de tettere enn oss. Porsgrunn har lavere befolkningstetthet i sentrum enn Skien.

Under ser vi aldersfordeling i sentrum sammenlignet med kommunen.

Det bor få barn i sentrum, mens gruppen 20 til 29 år er stor. En del unge flytter til Skien for å gå på videregående skole. I tillegg bor en relativt stor andel av studentene som går på høyskolen i Porsgrunn i Skien. Det er kanskje litt overraskende at aldersgruppa fra 50 til 69 er lavere i sentrum enn i kommunen. Det blir ofte sagt at denne gruppa er overrepresentert i sentrum. De som er over 80 år bor det fler av i sentrum enn i kommunen som helhet. I snitt bor det 1,3 personer i hver boenhet. Det viser at det er relativt mange énpersonshusholdninger i sentrum.

Ca. 54% av befolkningen i Grenland bor i eneboliger. Det hevdes at Grenland er det området i Norge hvor flest bor i enebolig. Fra en spørreundersøkelse om sentrum uttaler allikevel 20% at de ikke bor i byen, men kunne tenke seg å flytte. Det utgjør et stort potensiale.

Sentrum har store muligheter for fortetting. Vi har arealer i sentrum som tidligere har vært brukt til industri og som nå er klare til å transformeres om til sentrumsformål. I tillegg har vi arealer i den etablerte bystrukturen som kan fortettes. Her er det også ledige lokaler som kan rustes opp til boliger. Det er utarbeidet en mulighetsstudie som synliggjør fortettingspotensialet i Grenland. Rapporten peker på sentrum og bybåndet som viktige fortettingsområder.

Sentrum har mye fint å by på når det gjelder utvikling av boliger. Arealene langs elva på Klosterøya og Skien brygge er attraktive. Områdene i murbyen med kvartalsstruktur og eldre bebyggelse har egenart. Vi kan få et bredt tilbud av boliger. I dag er det over 200 nye boenheter som er på gang i sentrum. De er spredt over hele sentrum som nye boliger og opprusting av eksisterende bygninger. I tillegg er det flere boligprosjekter som er i en tidlig fase, som gjør at vi får et større og bedre boligtilbud fremover.

Handel

Skien har tre handelsområder: sentrum, Herkules og Kjørbekk. Det er viktig at hvert handelssted har en tydelig profil. Kommunen har tatt initiativ til å etablere et handelsnettverk som skal fremme samarbeid, utveksle informasjon, heve kompetansen mm. Herkules har 3 mill. besøkende hvert år. Det ligger et potensiale for sentrum i alle disse besøkende.

I sentrum er handelen delt i to. Nord i sentrum, på Lie, er det en tetthet av butikker, god matbutikk, vinmonopol, post og parkering. Det ligger boligområder i nærmiljøet, som har Lie som et lokalsenter. Sentrumskjernen har flere fine nisjebutikker, service, kontor og bevertning. Det er parkering i Bygarasjen og Arkaden samt kantsteinsparkering i flere av bygatene. Gågata har en del ledige lokaler, så handelen oppleves ikke like tett her. Det er gågata som er målet på livet i sentrum. Det er her pulsen blir tatt.

De siste 5 årene har det vært en økning i antall kafeer i sentrum. De har også fått en tydeligere profil. Kafeene er med å gi den urbane opplevelsen og er derfor en viktig nerve i byen.

Vi har spurt folk på gata hva de liker å gjøre i sentrum. I prioritert rekkefølge svarer de:

- Spise på kafe
- Handle / shoppe
- Sitte i parken eller på torget å se på folk

Fra spørreundersøkelsen om sentrum svarer 51% at de aldri eller sjelden handler i sentrum. På spørsmålet om hva skal til for å øke handelen er svaret parkering og flere og mer mangfold av butikker.

Kultur og opplevelser

Skien er vertskapskommune for regionale kulturinstitusjoner og er Telemarks kulturhovedstad. Det er mange utendørsarrangementer og små og store scener både utendørs og innendørs. Vi har fire kulturhus i byen: Ibsenhuset, Parkbiografen, Teater Ibsen og Skien kirke.

Sentrum byr på gode opplevelser for store og små. Det er registrert besøkstall hvor de fleste er fra 2011:

• Kino 1:	150 000
• Ibsenhuset:	110 000
• Skien bibliotek:	210 000
• Telemarkskanalen:	100 000
• Telemark Museum (2012):	12 700
• Teater Ibsen (i Telemark):	19 000
• Kulturskolen:	1 400
• Mersmak:	60 000
• Eventyrfabrikken	42 000
• Stedet (tall for vår 2011):	1459
• Barnas Verdensdager:	4 000

Lokalisering av kulturbygg er viktig for byutviklingen. Kulturskolen er under arbeid i Skistredet 11. I kommunedelplan for kultur er bibliotek neste bygg som er prioritert. Vi må også vurdere om andre institusjoner, både innenfor kulturformål og andre formål, har behov for ny lokalisering. Sentrum må selges som en attraktiv etableringsarena. Kvaliteter og muligheter må vises frem.

Skien har mye fint å by på. Skal vi bli tydelige må vi spisse oss og fremheve det aller beste. Våre merkevarer, det vil si særpreg som ingen eller få andre byer kjennetegnes ved er: Henrik Ibsen og Telemarkskanalen (ingen andre) og Mersmak i Skien (få andre).

Skien har mange små og store arrangementer. Dette kan videreutvikles gjennom å ha fokus på felles markedsføring, utvikling av arrangementspakker, publikumsutvikling, arrangørutvikling mm. Samhandlingen mellom kultur og byutvikling er et fundament for å definere innholdet i sentrum. Fokus på kunst gjennom nyskaping og urbane uttrykk kan være med å fremheve sentrum og skape attraktivitet.

Noen av utfordringene og mulighetene i sentrum

Faktagrunnlaget tegner et bilde av dagens situasjon. Ut fra dette grunnlaget kan vi peke på en del utfordringer og muligheter for sentrum. Kort oppsummert er de viktigste utfordringene:

- Det er få som bor i byen
- Det er mange gårdeiere
- Ledige lokaler
- Få kontorarbeidsplasser
- Utydelig handelskonsept
- Folk oppfatter byen lite positivt
- Få investeringer i sentrum over tid

De viktigste mulighetene er:

- Byens historie og egenart
- Beliggenhet ved elva
- Arealer som kan transformeres og fortettes
- Uforløst potensiale i forhold til tydelige merkevarer
- Aktører som vil samarbeide
- Finansiering av tiltak gjennom bypakke-midler

Mål og strategier

Handlingsprogrammet for Skien sentrum 2020 skal være et verktøy som gjør at alle parter trekker i samme retning for utviklingen av sentrum. Byutvikling er et langsiktig arbeid og krever utholdenhet. Mål og strategier må derfor være robuste.

Hovedmålet er delt inn i fire delmål. Det skal defineres indikatorer som gjør målene etterprøvbare. Det vil dermed være mulig å måle om utviklingen går i riktig retning etter noen år. En evaluering med måling muliggjør justering av kursen underveis.

HOVEDMÅL:
Mer liv i Skien sentrum

DELMÅL 1

BOLIG

I 2020 har Skien sentrum 2000 nye beboere og andelen unge og barnefamilier har økt

DELMÅL 2

**ARBEIDS-
PLASSER**

I 2020 er det flere som jobber i sentrum

DELMÅL 3

HANDEL

I 2020 er det flere som handler i sentrum

DELMÅL 4

**KULTUR OG
OPPLEVELSER**

I 2020 er det flere som tar del i kulturtilbud og gode opplevelser i sentrum

For å få et attraktivt og levende sentrum må man jobbe for å nå alle delmålene. Delmål 1 er det viktigste delmålet. Flere som bor i sentrum vil i tillegg til flere mennesker også gi et grunnlag for økt handel og flere som deltar på kulturtilbud. Å bo i by er noe av det mest miljøvennlige vi kan gjøre, med korte avstander til alle gjøremål.

OVERORDNEDE STRATEGIER:

- Samarbeid og koordinering
- Markedsføring og profilering
- Regional - og lokal transportstruktur
- Skien som fylkessenter
- Byfornyelse

Strategiene sier noe om hvordan vi skal nå målene. Det er definert fem viktige felles strategier for delmålene. De skal ha ekstra fokus og er løftet opp til overordnede strategier.

Samarbeid og koordinering av arbeidet er avgjørende for utvikling i sentrum. Skien 2020-prosessen er starten på en ny samarbeidsform, som må videreutvikles. Gjennomføringsfasen vil kreve flere nye samarbeidsformer.

Markedsføring og profilering av sentrum har ikke vært gjort i fellesskap tidligere. Det å forene krefter vil være positivt og føre til større gjennomslagskraft.

Kommunikasjonsaktiviteter kan bidra til at vi endrer atferd. Det skjer gjennom å øke kjennskap, gi kunnskap og påvirke oppfatninger.

Skal befolkningen øke må vi jobbe med transportstrukturen til og fra Grenland, i Grenland og i kommunen. Dette vil være med å gjøre Skien attraktiv og åpne for at vi kan være med å ta en del av veksten som skjer i Vestfold og Oslo-regionen.

Skien har en rolle som fylkessenter. Byen må videreutvikle denne rollen og det må fremgå hva det innebærer å være fylkessenter i Telemark.

Byfornyelse med opprusting av gater, torg og bygg er viktig for å videreutvikle sentrum som et godt bosted, arbeidssted, handelssted og sted for kulturopplevelser.

De strategiske tiltakene utdyper hvordan man skal jobbe for å nå det enkelte delmålet.

Tiltak

Tiltak merket med gult er nye eller endret etter høringsperioden.

Tiltak som løper i hele perioden:

Utvikling av Skiens rolle som fylkessenter.....	2020	Kommunen
Tilrettelegging for gående og syklende.....	2020	Kommunen
Fasadeoppussing.....	2020	Gårdeierne
Videreutvikle Mersmak.....	2020	Mersmak
Parkeringsdekning for framtidig behov.....	2020	Kommunen
Strategisk arbeid for bedre kollektivtrafikk.....	2020	Kommunen

Enkelttiltak:

Tid	Tiltak	Ansvar
2012	Etablere gårdeierforening	Gårdeierne
2013	Gågata som opplevelsesgate Ta i bruk gata til salg og opplevelsesaktiviteter	Servicebyen
	Fornyte benker og søppelkasser i sentrumskjernen, Bryggeparken og Lundedalen Benytte avtalen kommunen har med JCDaux	Kommunen
	Vurdere redusert husleie for nyetablere/gründere Samarbeid mellom gårdeiere for å tiltrekke seg viktige drivere	Gårdeierne
	Profilere og markedsføre Skien Felles markedsstrategi og – planer. Samkjørte profileringsaktiviteter. Omdømmebygging av sentrum.	Kommunen
	Felles nettside for sentrum Informasjon og digital, aktiv markedsføring av tilbud og aktiviteter i Skien (sentrum)	Næringsforeningen
	Etablere felles arena for næringsforeningen, Servicebyen, gåredeiere, etablerere og kommunen 1 tiltak: Ungt entreprenørskap i sentrum	Næringsforeningen
	Fysisk modell av sentrum Visuell modell som viser Skien sentrum i fremtiden Utrede permanent visningsrom – hvor modell og prosjekter kan vises frem	Kommunen
	Funksjonsplan for byrom i sentrum Utrede hva vi trenger i byens uterom og hvor er det best egnet	Kommunen
	Etablere kommunalt boligteam Saksbehandlere fra Utviklingsstab, plan og byggesak som har boliger i sentrum som spesialfelt.	Kommunen

	<p>Utvikle handelskonsept Hvordan skal sentrum skille seg ut i forhold til de andre handelsområdene vi har? Hva skal handel i sentrum være? Hvor skal den være? Hvordan skal den være?</p>	Gårdeierne + kommunen
	<p>Boligteam. Gjennomgang av egne planer Gjennomgang av krav i sentrum som f.eks krav til uteoppholdsarealer, krav til universell utforming ved opprusting av gamle bygg mm.</p>	Kommunen
	<p>Ibsen-strategi Ny Ibsen-strategi til politisk behandling</p>	Kommunen
	<p>Mulighetsstudie for Smieøya Samarbeid med aktører rundt Bryggevannet og Regionalparken Telemarkskanalen for å vurdere fremtidig bruk og funksjoner</p>	Kommunen
	<p>Kollektivtransportens arealbehov i sentrum Avklare arealbehovet for samordnete løsninger for buss og jernbane i sentrum</p>	Kommunen
	<p>Utvikling av arrangementsstrategi Koordinering av interne og eksterne arrangementer og aktiviteter. Fokus på publikumsutvikling</p>	Kommunen
	<p>Det gode vertskap for sentrum Det skal settes fokus på sentrums vertskapsrolle for sine besøkende; renhold, framkommelighet, trygghet m.m.</p>	Kommunen + gårdeierne og Servicebyen
2014	<p>Lek i gågata Hva kan vi få til? Hvor kan vi ha lek? Hvordan kan vi få til et samarbeid?</p>	Kommunen + gårdeierne
	<p>Etablere utleieselskap for boliger</p>	Gårdeierne
	<p>Strategiutvikling for Kunstnerbyen Skien Fokus på samhandling med andre aktører og utvikling av urbane kunst- og kulturuttrykk.</p>	Kommunen
	<p>Kommunalt boligteam. Strategi for byboliger Hva? Hvor? Hvordan?</p>	Kommunen
	<p>Mosaikk-tiltak: Opprusting av Skistredet 7</p>	Kommunen
	<p>Gågata som opplevelsesgate. Fase 1: Strategiutvikling</p>	Kommunen
	<p>Strategi for næringslokalisering Hvilke næringer bør være hvor?</p>	Gårdeierne + kommunen
	<p>Prosjekt Rådhusplassen Fase 1: knytte sammen den gamle bystrukturen med områdene langs Bryggevannet</p>	Kommunen
	<p>1. byggetrinn Klosterøya vest</p>	Utviklerne

	Møllebrua – rundkjøringa. Utredning Prioritering av myke trafikanter	Kommunen
2015	POP UPS Temporære etableringer	Gårdeierne
	Mer lek i Bryggeparken Fase 2: knytte sammen den gamle bystrukturen med områdene langs Bryggevannet	Kommunen
	Lysplan for sentrum Plan for belysning som sikrer helhet ved gjennomføring av mindre prosjekter	Kommunen
	Gjestebrygge og tilrettelegging langs Telemarkskanalen Tiltrekke båtturister og utnytte vannspeilene som attraksjon. Tilbud i Norges eneste kanalby.	Utviklerne
	Kunstisbane på strekningen Kaffehuset – Bryggeparken Skøytebane i sentrum	Kommunen
2016	Kollektivknutepunkt Landmannstorget	Kommunen
	Laksetrappa Utvikle attraksjon ifm Norges eneste kanalby	Kommunen
2017	Gågata som opplevelsesgate. Fase 2: Gjennomføring av fysiske tiltak; lunere gate, gulv, belysning	Kommunen
	1. byggetrinn Skien brygge	Utviklerne
	Gangbru over Bryggevannet	Kommunen + utviklerne
	Opprusting av Torggata	Kommunen
2018	Nytt bibliotek	Kommunen
	Opprusting av et kvartal i Murbyen Bolig/kontor/handel	Gårdeierne + handelsstanden
2019	Ny kino	Kommunen
	Møllebrua – rundkjøringa. Ny trafikkløsning Fase 3: knytte sammen den gamle bystrukturen med områdene langs Bryggevannet	Kommunen
	Ny videregående skole	Kommunen
2020	Sammenhengende gangforbindelse rundt Bryggevannet	Kommunen + utviklerne

Gjennom hele prosessen har det vært et stort tilfang av tiltak. De er kommet frem i møter, samtaler og medvirkningsprosesser. Tiltakene er vurdert og prioritert i forhold til delmålene.

Det er definert enkelttiltak og prosesser som vil inneholde tiltakspakker. Tiltakstyper varierer fra små, konkrete tiltak til prosesser som vil ende opp med flere tiltak. Nye tiltak må bakes inn i handlingsprogrammet. Det blir derfor viktig med rutiner for hvordan nye tiltak skal håndteres.

I arbeidet har det vært fokus på å få frem tiltak både på kort og lang sikt. Byutvikling er langsiktig arbeid, derfor er det naturlig at mange av tiltakene er langsiktige. Det har vært viktig å få frem enkle tiltak som synliggjør at det jobbes med sentrum. Tiltakene er vist i en tidslinje og de står oppført i det årstallet de er tenkt gjennomført. Det medfører at planleggingsarbeidet må starte tidligere, avhengig av tiltakstype.

Alle tiltak har oppført en ansvarlig aktør for gjennomføring. Hovedprinsippet er at ansvaret ligger hos en aktør, men gjennomføring krever, i de fleste tilfeller, et samarbeid.

Kostnader og finansiering

Kostnader avhenger av tiltakets omfang og kvalitet og må jobbes frem under planleggingen av tiltaket. Det er mulig å anslå kostnader for en god del av tiltakene, selvfølgelig med en viss usikkerhet. Dette arbeidet kan gjøres slik at det foreligger anslag på kostnader når handlingsprogrammet skal vedtas.

Finansiering vil også være en del av arbeidet med tiltaket. Mange av tiltakene vil finansieres som spleiselag mellom flere aktører, både offentlige og private. Arbeidet med Bypakke Grenland og belønningsmidler gir muligheter til finansiering av flere viktige tiltak i sentrum. Dersom søknaden om midler til Bypakke blir positivt behandlet, kan midlene være tilgjengelig fra 2014. Dermed er det veldig gunstig å ha en klar retning for hva vi vil med sentrum, som inkluderer prioriterte tiltak.

Gjennomføringsmodell

For å lykkes med arbeidet er det viktig at modellen for gjennomføring er formalisert. Det er utarbeidet følgende modell:

Samarbeidsgruppa skal bestå av følgende personer/aktører:

- Ordfører
- Leder av Teknisk hovedutvalg
- Leder av Hovedutvalg for næring, miljø og kultur
- Kommunalsjef for byutvikling, drift og kultur
- Servicebyen Skien
- Skien Næringsforening
- Skien Gårdeierforening
- Utviklere

Fagutvalget skal bestå av følgende personer / aktører:

- Kommunen ved fagområder:
Utvikling, Kultur, Næring, Plan og byggesak, Bydrift, Informasjon
- Servicebyen Skien
- Skien Næringsforening
- Skien Gårdeierforening
- Utviklere
- Kulturarrangører - Arrangementsbyen
- Reiseliv

Gjennomføringen og koordinering av tiltak er Fagutvalgets ansvar. Fagutvalget må ha et sekretariat som fremlegger saker for Samarbeidsgruppa. Sekretariatet kan alternere mellom aktører i fagutvalget. Fagutvalget konstituerer sekretariatet. Ved endringer i premisser og kommunal finansiering skal handlingsprogrammet eller enkelttiltak legges frem for bystyret.

Handlingsprogrammet må evalueres og utvikles, det er viktig å holde motivasjonen gjennom arbeidet frem til målsetting. Målene må være tydelige og akseptert av alle parter. De må gjentas ofte i relevante forum som foreninger, næringsforum, bystyret mv. Målene må være overordnet når utfordringene kommer – og det gjør de.